

Doorbreken van intergenerationeel trauma na huiselijk geweld

Sabine van der Asdonk & Karine Zuidgeest | Symposium NVO congres

September 2022

Universiteit
Leiden

Op weg naar een veilig
gehechtheidspatroon

Bij ons leer je de wereld kennen

Casus

- Moeder (Pools) zit met 2 kinderen (jongetje 5 jaar en meisje 1,5 jaar) in de Vrouwenopvang.
- Er is fors geweld geweest vanuit vader (ex-partner) en moeder. Zoontje is daar getuige van geweest.
- Moeder zit sinds 3 maanden in de opvang.
- Kinderwerk ziet een jongetje dat snel ontregelt: hij is snel en erg boos en teleurgesteld. Moeder vertelt dat ze elke dag cadeautjes voor hem moet kopen omdat hij anders helemaal uit zijn dak gaat. Hij is claimend en dwingend volgens moeder. Hij houdt haar steeds in de gaten en heeft erg veel bevestiging nodig. Moeder irriteert zich hieraan.
- Moeder is zelf ook snel ontregeld: huilt snel en schiet snel en erg in de stress. Vooral als het over haar ex gaat. Dan kan ze niet meer luisteren en gaat hyperventileren

Waar te beginnen?

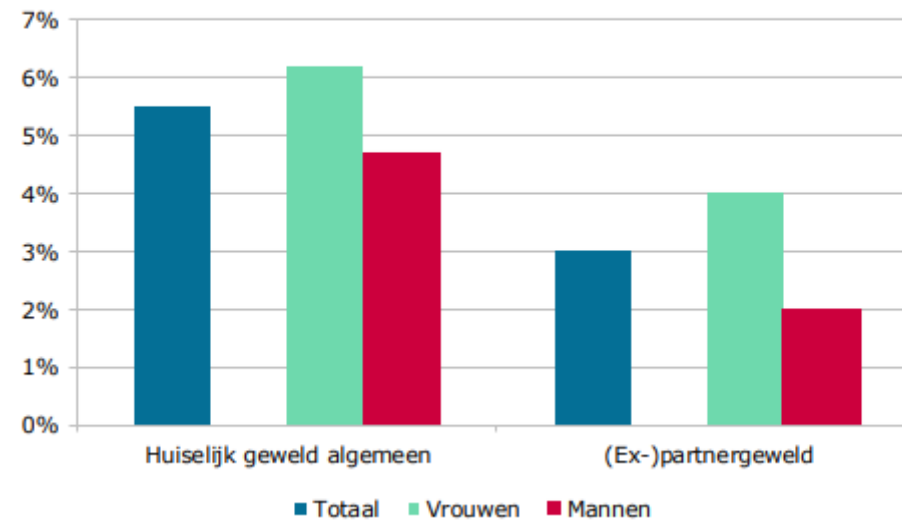
- Kind?
- Moeder?
- Ouder-kind?

En waarom?

Huiselijk geweld

- Ongeveer **1 op de 20** volwassenen heeft wel eens te maken gehad met fysiek en/of seksueel geweld in huiselijke kring

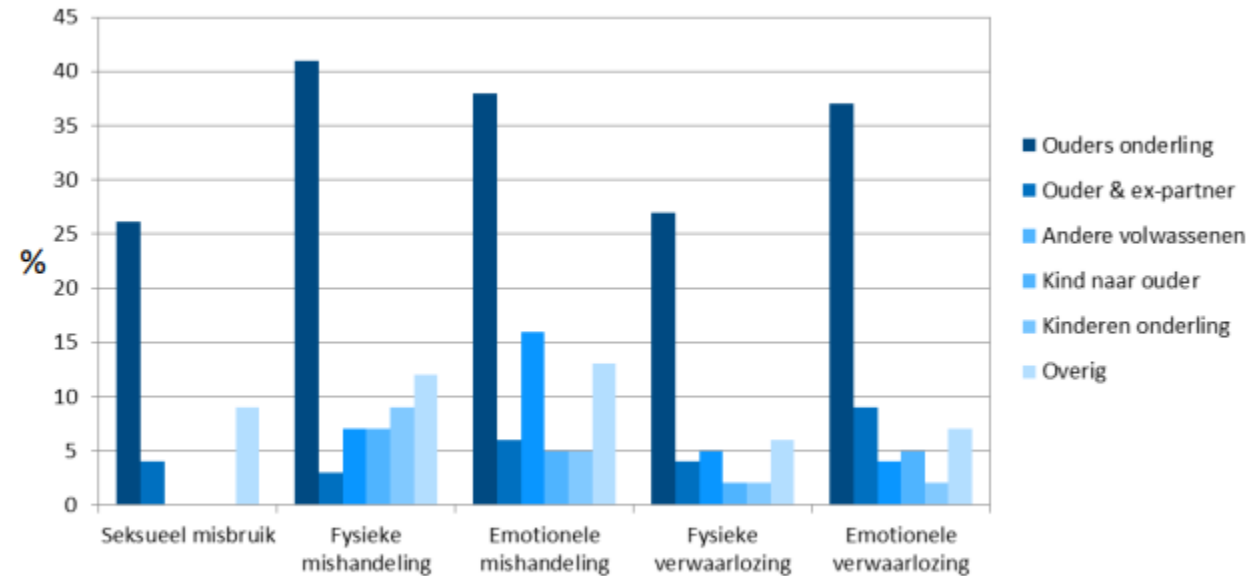
Figuur 3.1 Prevalentieschattingen slachtofferschap van huiselijk geweld en geweld tussen (ex-)partners naar sekse (in percentages), 2017

(Van Eijkern e.a. 2018)

Overlap huiselijk geweld & kindermishandeling

- In **48%** van de gevallen van kindermishandeling vinden ook andere vormen van huiselijk geweld plaats

Figuur 4.7. Percentage huiselijk geweld per type kindermishandeling

(Alink et al., 2018)

Gevolgen van getuige zijn van geweld tussen ouders

- Meta-analyse naar psychosociale kinduitkomsten

Géén verschillen met kinderen die zelf mishandeld zijn

Table 1
Average Study-Level Effect Sizes Found in Five Types of Study Design

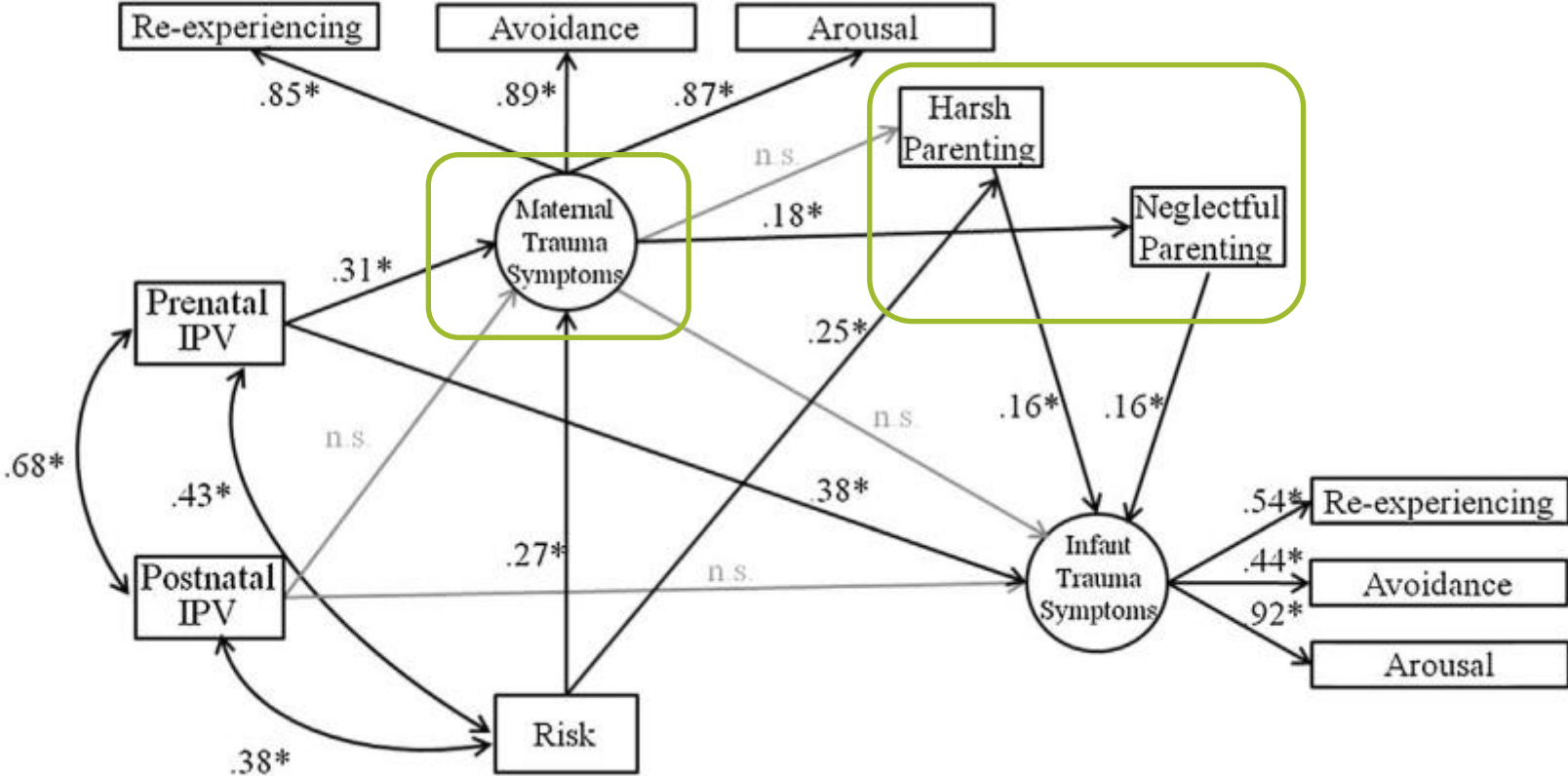
Study design	<i>n</i>	$\bar{d}$	<i>SE</i>	95% CI
Witnesses vs. nonwitnesses	61	-.40*	.04	-.47, -.33
Witnesses vs. witnesses of verbal aggression	7	-.28*	.13	-.52, -.02
Witnesses vs. physically abused children	8	.15	.11	-.05, .36
Witnesses vs. physically abused witnesses	18	.13	.07	.01, .26
Correlational studies	70	-.29*	.03	-.35, -.23

Note. In group comparison studies, negative effect sizes indicate that child witnesses had poorer outcomes relative to the comparison group; in correlational studies, negative effect sizes indicate that greater exposure to interparental violence was associated with poorer outcomes. Witnesses = children exposed to interparental violence. CI = confidence interval.

* The average study-level effect size is significantly different from zero, at $p < .05$.

(Kitzmann et al., 2003)

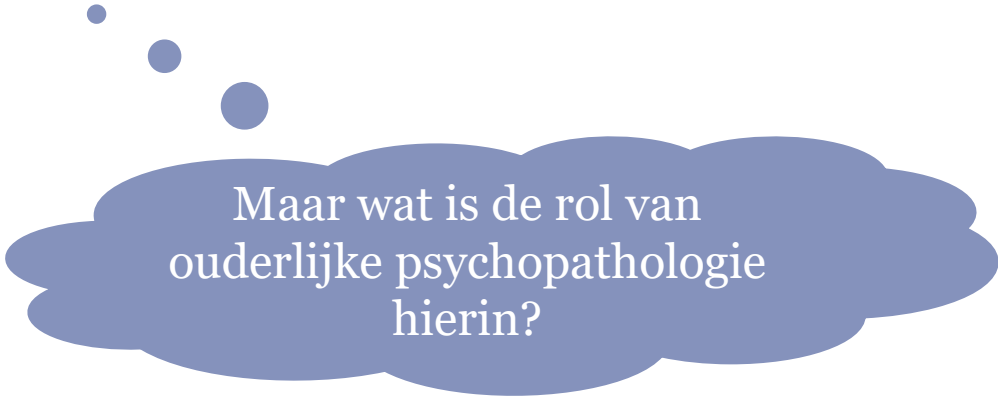
Mechanismen

(Lannert et al., 2014)

Hoe voorkomen we die negatieve gevolgen van HG?

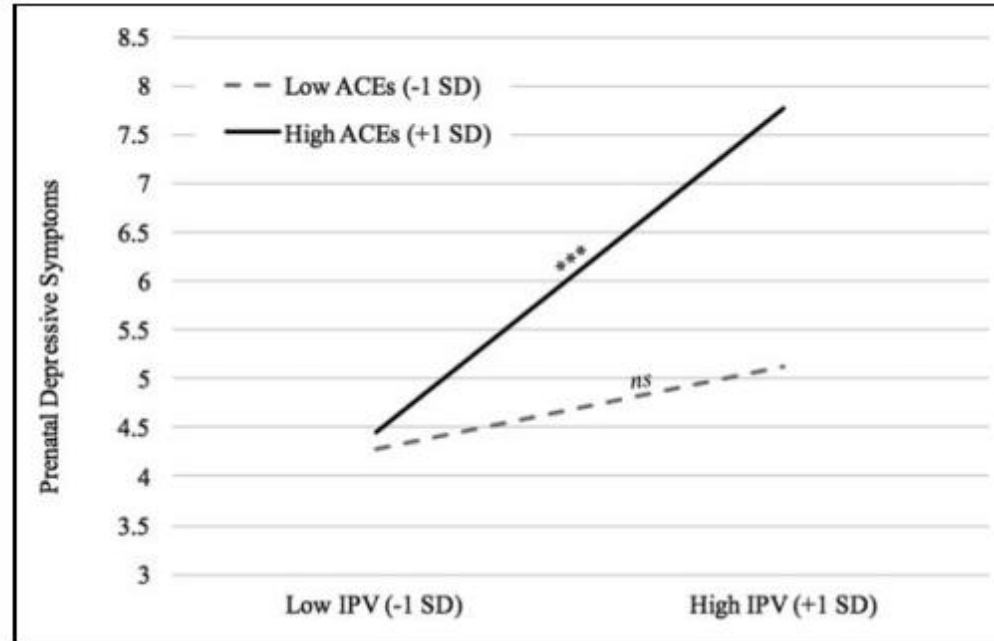
- Inzetten op kwaliteit ouder-kindinteractie
- Kortdurende gehechtheidsinterventies zijn effectief bevonden in hoog-risico gezinnen (*Bernard et al., 2012; Moss et al., 2011; Negrao et al., 2014; Steele et al., 2019*)
- Onderzoek laat tevens zien dat ouderlijke sensitiviteit als **protectieve factor** dient na partnergeweld (*Manning et al., 2014*)

Maar wat is de rol van
ouderlijke psychopathologie
hierin?

Cumulatief risico partnergeweld + jeugdtrauma

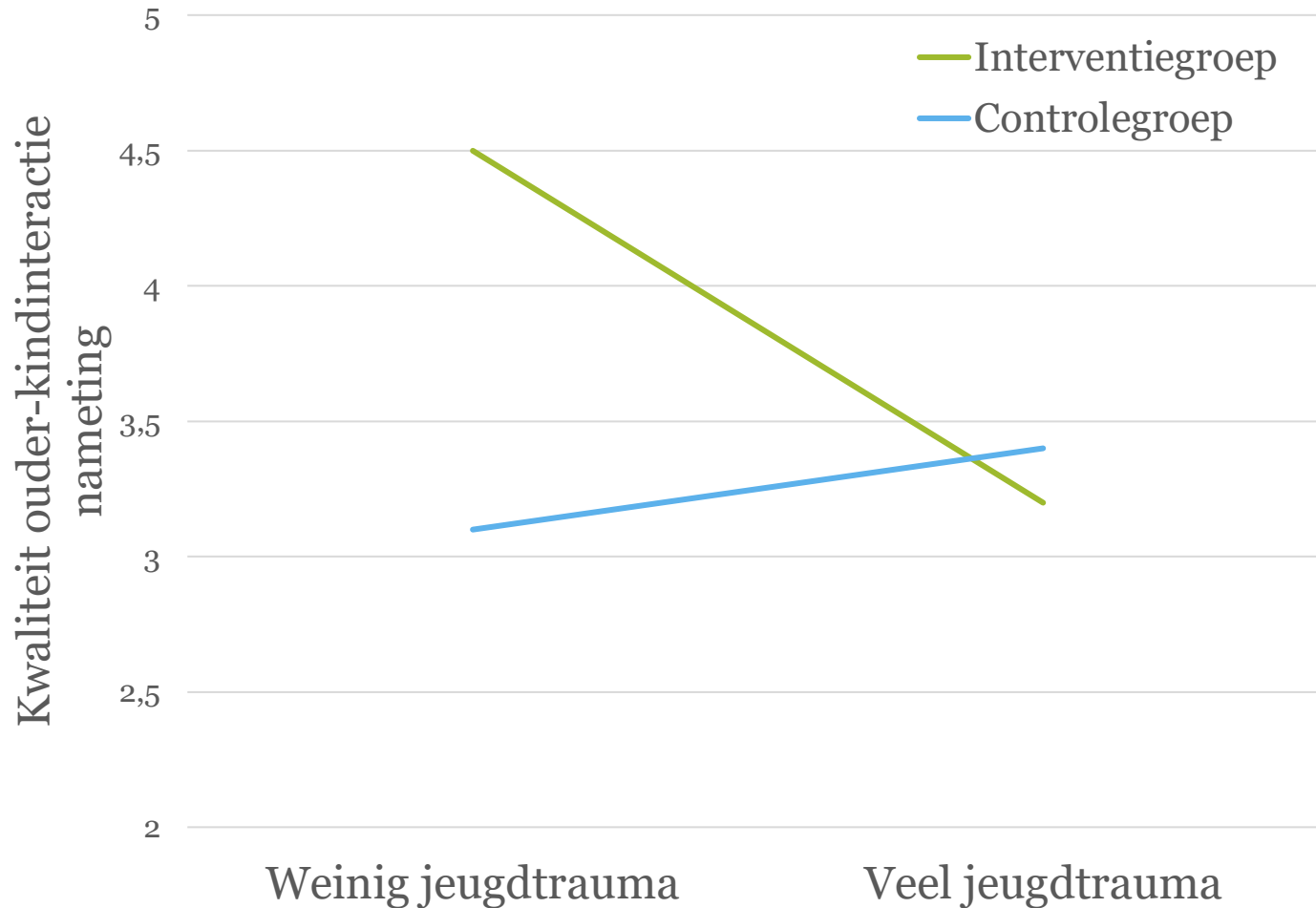

Figure 3. Graphical plot of the interaction between IPV and ACEs in predicting prenatal depressive symptoms.

Note. IPV = intimate partner violence; ACE = adverse childhood experience. *** indicates that simple slope is significant at $p < .001$; ns indicates that simple slope is not statistically significant.

(Coe et al., 2021)

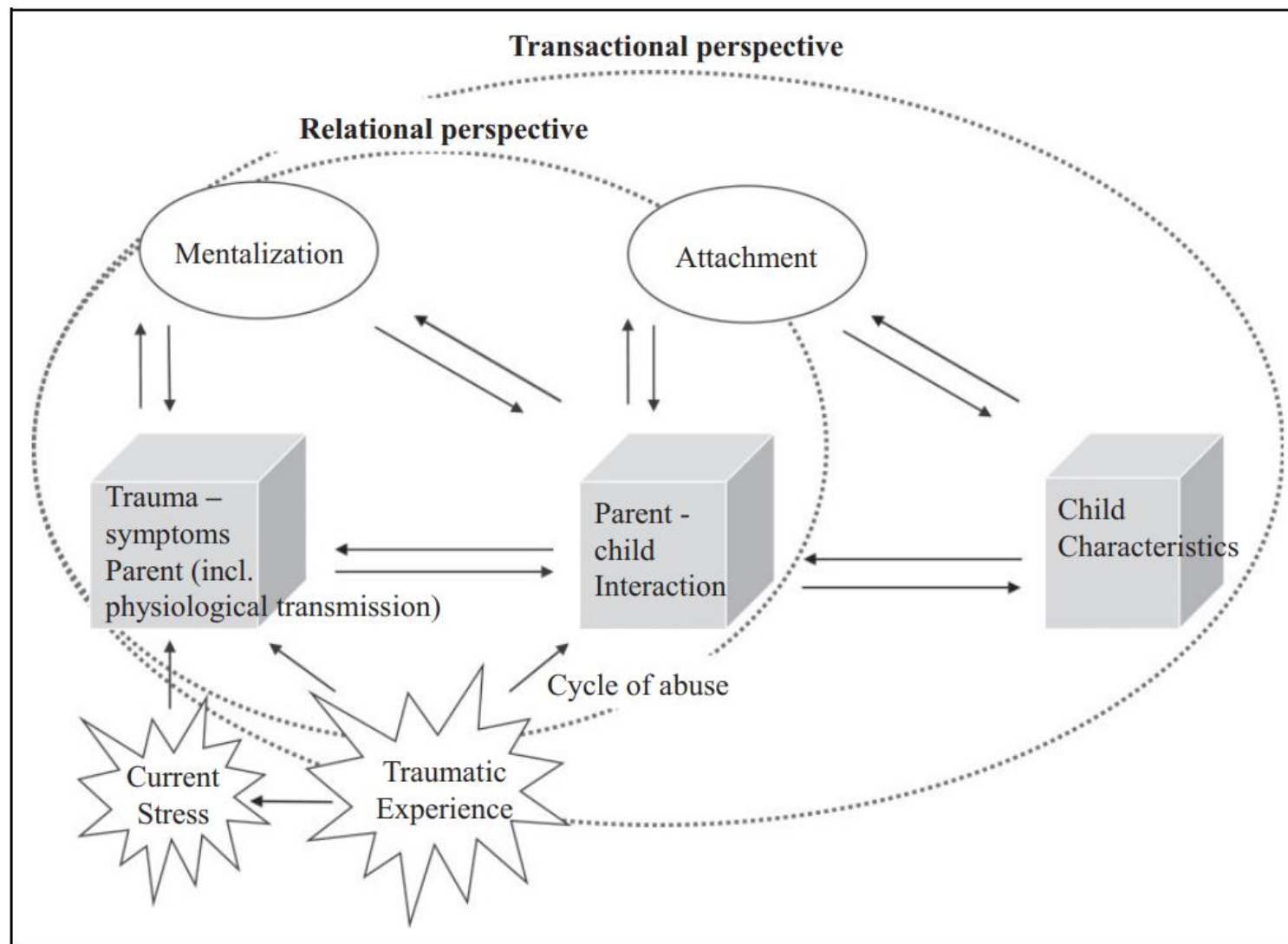
Interventie-effecten beïnvloed door jeugdtrauma's

- *Randomized controlled trial* Canada
- Gezinnen waar uithuisplaatsing dreigde na (vermoedens van) kindermishandeling
- *Attachment Video-feedback Intervention (AVI)*
  - Kortdurende gehechtheidsinterventie met video-feedback
  - Afgezet tegen vorm van care as usual
- Traumatische jeugdervaringen ouders
- Ouder-kindinteractie voor & na interventie

(Van der Asdonk et al., 2020)

Belang relationeel perspectief!

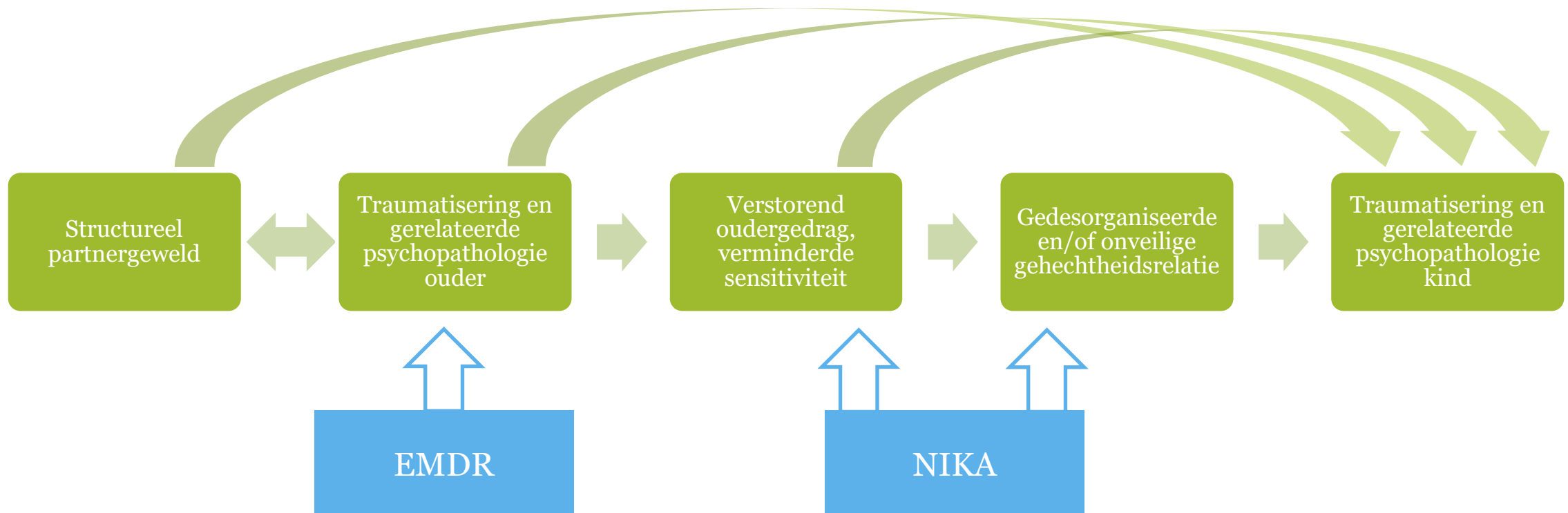
(Van Ee et al., 2016)

Lopend onderzoek

- Samenwerking Universiteit Leiden, Vrije Universiteit, Blijf Groep en Sterk Huis
- *Randomized controlled trial* naar de effecten van:
  - NIKA
  - EMDR
  - Combinatie NIKA + EMDR
- Doelgroep
  - Moeders/vaders met minstens 1 jong kind (6mnd-6jr)
  - Verblijf in vrouwenopvang na huiselijk geweld

Theoretische onderbouwing onderzoek

Opzet onderzoek

NIKA gericht op het versterken van de ouder-kindrelatie

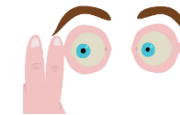

Loting:
behandeling
of 'wachtlIJst'

5 sessies in
5 weken

EMDR gericht op het verminderen van PTSS-klachten bij de ouders

Loting:
behandeling
of 'wachtlIJst'

max 6 sessies
in 5 weken

Verwachte uitkomsten (1)

1) Effectiviteit NIKA:
< verstorend oudergedrag
> sensitief oudergedrag
< PTSS-gerelateerde
psychopathologie kind

2) Effectiviteit EMDR:
< PTSS-symptomen ouder

Verwachte uitkomsten (2)

3) Combinatie NIKA & EMDR:
< verstorend oudergedrag
> sensitief oudergedrag
< PTSS-gerelateerde
psychopathologie kind

Resultaten verwacht
in 2024

Deel 2 - En nu de praktijk

Casus

Moeder (Pools) zit met 2 kinderen (jongetje 5 jaar en meisje 1,5 jaar) in de Vrouwenopvang.

Er is fors geweld geweest vanuit vader (ex-partner) en moeder. Zoontje is daar getuige van geweest.

Moeder zit sinds 3 maanden in de opvang.

Kinderwerk ziet een jongetje dat snel ontregelt: hij is snel en erg boos en teleurgesteld. Moeder vertelt dat ze elke dag cadeautjes voor hem moet kopen omdat hij anders helemaal uit zijn dak gaat. Hij is claimend en dwingend volgens moeder. Hij houdt haar steeds in de gaten en heeft erg veel bevestiging nodig. Moeder irriteert zich hieraan.

Moeder is zelf ook snel ontregeld: huilt snel en schiet snel en erg in de stress. Vooral als het over haar ex gaat. Dan kan ze niet meer luisteren en gaat hyperventileren

Chaos

Chaotische systemen roepen chaos op

En voordat je het weet word je meegesleurd met de wervelwind die de client met zich meebrengt

Ordenen is dus van belang 😊

Ouder – Kind Afstemmingsmodel - interventie mogelijkheden (Draaisma & Zuidgeest, 2022) *Concept: model is in ontwikkeling*

OUDERFACTOREN VAN INVLOED

Oudertaken

Behoeften kind

KINDFACTOREN VAN INVLOED

Interventies op ouderfactoren

1. OUDERFACTOREN

Samenwerken met professionals/netwerk

Functioneren van professionals

Heden niveau 1

Heden niveau 1

Stabiele verzorging en veiligheid

=

Stabiele basiszorg en bescherming

Veiligheidsinterventies

Heden niveau 2

Heden niveau 2

Continue veilige gehechtheidsrelaties

=

Continue veilige gehechtheidsrelaties

Gehechtheidsinterventies

Heden niveau 3

Heden niveau 3

Stimuleren, ondersteunen en begrenzen

=

Stimulering, ondersteuning en begrenzing

Opvoedinterventies

Samenwerken met mede opvoeders

Interventies op de samenwerking tussen opvoeders/ uitbreiden netwerk

Verleden 1/2/3/samenwerken

Schade herstellen

Herstel van schade

Ouder

Kind

Trauma verwerking verhaal

Aanleg en (ontwikkelings) leeftijd

Functioneren van het kind

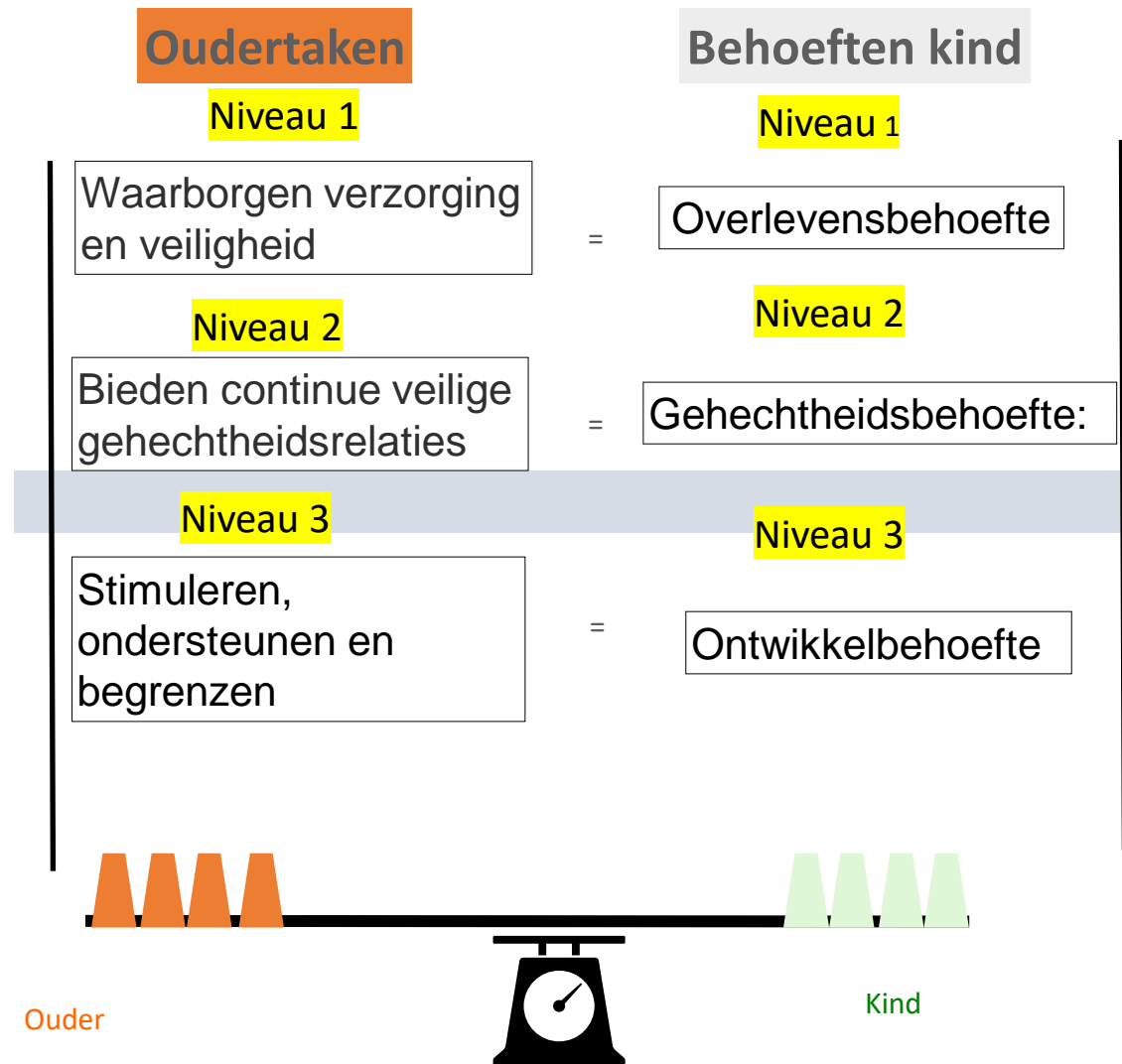
Behandeling kind

Meegemaakt schade

Ouder – Kind Afstemmingsmodel (Draaisma & Zuidgeest, 2022)

Huiselijk geweld en de niveaus van oudertaken

- Niveau 1: WAARBORGEN veiligheid
  - Ook als het kind zelf niet mishandeld wordt of zelfs als het geen getuige is, staat niveau 1 onder druk!
- Niveau 2: Gehechtheid
  - Bij grote stress gaan we op overlevingsstand. We kennen allemaal de Window of Tolerance. Als we niet kunnen vechten of vluchten, gaan we 'offline'
- Deze moeder vertelt dat ze dit nu ziet...

Niveau 1: VEILIGHEID eerst

- o Waarborgen! VEILIGHEIDSINTERVENTIES
- o Schade op niveau 1 bij het kind onderkennen en behandelen

Met name jonge kinderen hebben daarvoor nodig dat ze weten dat er IEMAND is die hen troost, geruststelt, hen kalmeert en opvangt

Een ouder moet dus zien wat het kind denkt, voelt en nodig heeft....

Niveau 2: GEHECHTHEID

Risicofactor	Mechanisme bij ouder:	Mechanisme kind:	Uitkomst
Onverwerkt verlies/trauma	Moeite zich verplaatsen in de gedachtenwereld van het kind (mentaliseren/spiegelen en containen).	Angst zonder oplossing	Gedesorganiseerde hechting
Huiselijk geweld			
>5 stressoren			
Persoonlijkheidsproblematiek: gebrekkige zelfcontrole en emotieregulatie.	Toepassen schadelijke Emotieregulatiestrategieën bij het kind	Gebrekkige coping Verstoorde emotieregulatie	
	Extreem insensitief en atypisch opvoedgedrag	Gebrekkig (zelf) vertrouwen	

Niveau 2. Gehechtheid en interventies

Interventie moet zich richten op stoppen van de verstoring:

ANGSTIG, BEANGSTIGEND of AFWEZIG oudergedrag

NIKA

I. STAPPEN NIKA-DIAGNOSTIEKPROTOCOL

- 0 AANMELDING
- 1 INTAKE
- 2 GEHECHTHEIDSTRAUMA INTERVIEW
  - A. Mentaliserend vermogen (mind-mindedness)
  - B. Emotieregulatie-strategieën
  - C. Sensitiviteit en responsiviteit
  - D. Disconnected en Extreem Insensitief oudergedrag
  - E. Zelfreflectie en openheid voor verandering
  - F. Leerervaringen van de ouder
- 3 VRAGENLIJST KINDSIGNALEN PROBLEMATISCHE GEHECHTHEID
- 4 BEELDOPNAME OUDER-KIND-INTERACTIE
  - A. Sensitiviteit en responsiviteit
  - B. Mentaliserend vermogen (mind-mindedness)
  - C. Emotieregulatie-strategieën
  - D. Disconnected en Extreem Insensitief oudergedrag
  - E. Veilig gehecht kindgedrag
  - F. Stress gerelateerd kindgedrag
- 5 INTEGRATIEF BEELD
- 6 VOORBEREIDEN VAN DE PUNCH

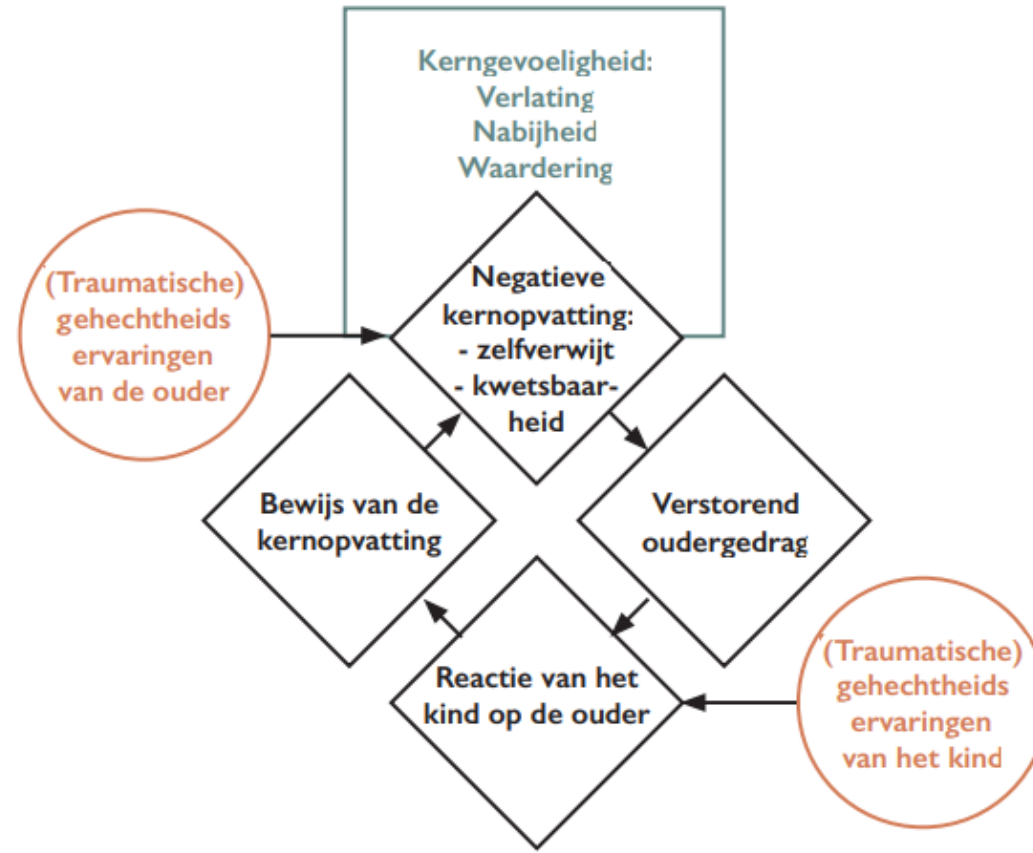
I. STAPPEN NIKA-INTERVENTIE

- 1* FEEDBACKGESPREK MET DE TRUITJES
  - A. Truitjesmetafoor
  - B. Integratief beeld
- 2* INTRODUCTIE NIKA EN DE WERKWIJZE
- 3 BEVORDEREN REFLECTIEFVERMOGEN EIGEN OUDERSCHAP
  - A. Doel stellen
  - B. Zelfbeoordeling
- 4 BESPREKEN SENSITIVITEIT
- 5 AFLEREN SCHADELIJK OUDERGEDRAG
  - A. Bespreken vijfde ster met punch
  - B. **De ouder als eigen model
- 6 TOEPASSING THUIS
  - A. Bespreken toepassing thuis en huiswerk
  - B. Bespreken belang van herstellen
- 7** AANLEREN VAN VAARDIGHEDEN
- 8 MONITOREN VAN VOORUITGANG (EN AFSLUITEN)

* alleen in de eerste sessie

** optioneel vanaf sessie 2

Integratief beeld geeft de ouder overzicht, inzicht en uitzicht!

Als je zorgsysteem aanstaat, staat je stresssysteem uit. Tenzij....

Factoren van invloed op het zorgsysteem zijn onder andere:

- o Huidige stress
- o Trauma bij de ouder

Traumabehandeling kan essentieel zijn om het zorgsysteem ONVOORWAARDELIJK afgestemd te laten zijn

EMDR bij de ouder

- o 1 sessie met intake en casusconceptualisatie
- o 5 sessies van 1,5 uur
- o Deelnemers van het onderzoek zijn blij en tevreden met resultaat van EMDR en zeggen dat de sessies voldoende waren voor hun (voornaamste) klachten (onderzoek moet resultaat tav ouder-kind relatie nog aantonen)

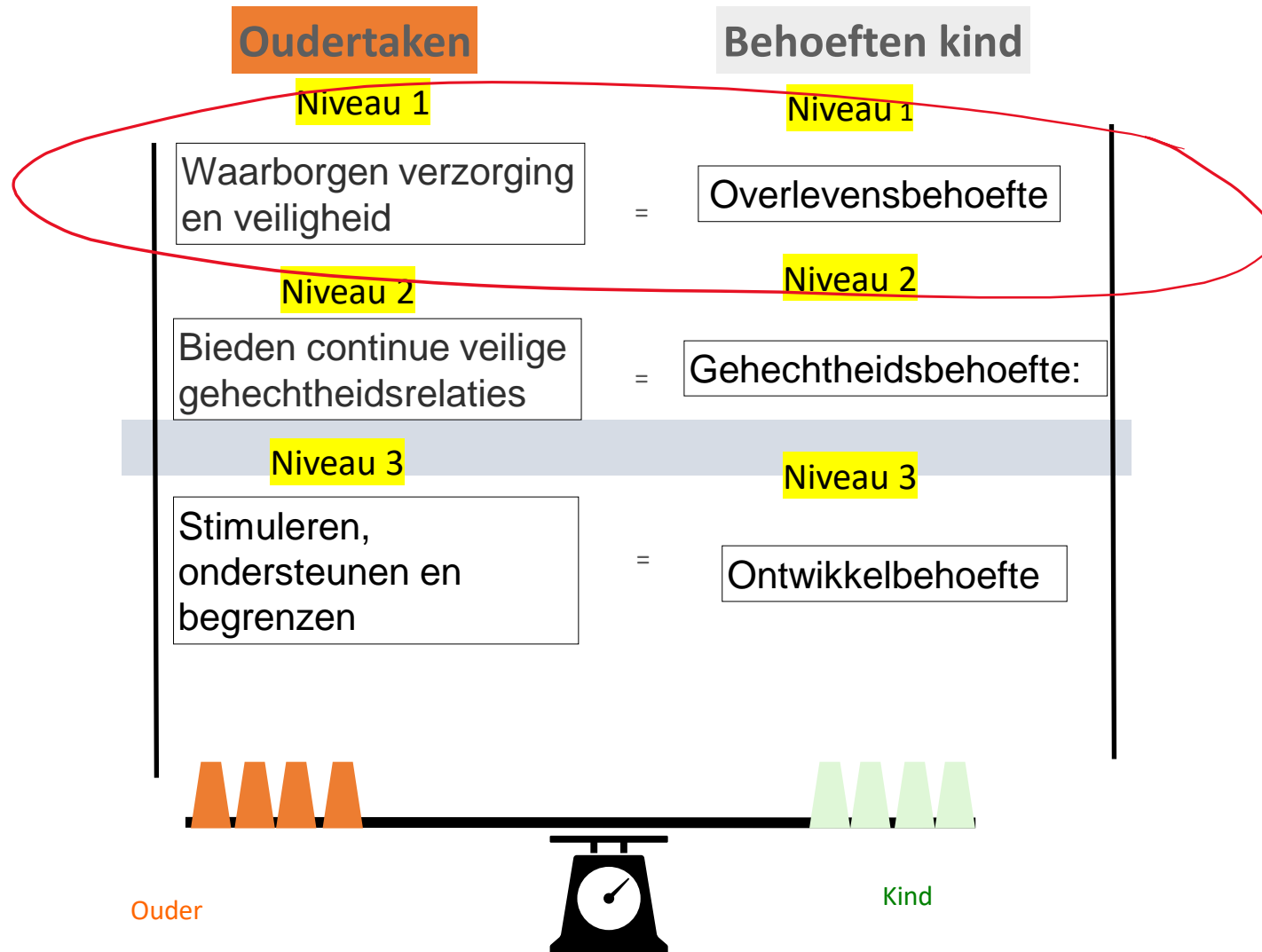
En hoe gaat het nu met moeder?

- Ze slaapt weer
- Ze eet gezond (is al 5 kg afgevallen)
- Ze geniet van haar kinderen
- Ze is duidelijk naar haar kinderen (er worden geen cadeautjes meer gekocht en er wordt gezond gegeten)
- Ze ziet een toekomst...

En haar zoon?

- Zoon gaat vooruit. Hij is veel meer kind volgens moeder. Hij is vrolijk en speelt weer.
- Maar een aantal klachten zijn gebleven:
  - Snel van slag en dan lang en hard huilen
  - Soms opeens heel erg boos
  - Veel bevestiging nodig van moeder

Ouder – Kind Afstemmingsmodel (Draaisma & Zuidgeest, 2022)

Boodschap:

Behandel!

- Op het juiste niveau
- Met aandacht voor zowel de ouder, als de ouder-kind relatie en het kind
- In de volgorde van de volgorde bepaal je:
  - In hoeverre heeft het kind de ouder nodig voor herstel na schade
  - Als het kind de ouder nodig heeft, bepaal of de ouder al kan bijdragen aan herstel na schade
  - Zo niet: BEGRIJPT een ouder het niet of KAN een ouder het niet....

Behandelen kan sneller dan men denkt 😊

Als een ouder KIJKT naar zijn kind en ZIET wat het effect is van stress, zal de ouder een BUFFER van stress worden

Daarom zijn ouder-kind interventies niet alleen belangrijk voor het HEDEN maar ook voor de TOEKOMST

Het voorkomt herhaling van het huiselijk geweld!

VRAGEN?